

Bijlage A Formele reactie VO-ING op het transitieplan

In dit transitieplan leggen sociale partners de hoofdlijnen vast van de nieuwe pensioenregeling als ook de wijze waarop wordt omgegaan met reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. Ook wordt inzicht gegeven in het besluitvormingsproces dat heeft geleid tot de gemaakte keuzes. Ten slotte wordt in het transitieplan gemotiveerd waarom naar het oordeel van sociale partners de transitie als geheel evenwichtig zou zijn, overeenkomstig de memorie van toelichting bij de Wtp. Dit houdt in dat de wijzigingen in de pensioenregeling, de gevolgen van het omzetten van opgebouwde pensioenen (hierna: invaren) en de afspraken over compensatie als totaalpakket zijn beschreven.

De wijzigingen in de pensioenregeling betreffen de volgende pensioenen:

1. Nieuw te verwerven pensioenen vanaf de transitiedatum,
2. Pensioenen verworven vanaf 2014 tot de transitiedatum, zoals ondergebracht bij Stichting ING CDC Pensioenfonds (ICP), NN CDC Pensioenfonds (NCP) en/of BeFrank,
3. Pensioenen verworven vóór 2014, zoals ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds ING (PFI).

De verenigingen van oud-medewerkers VO-ING en VO-NN zijn in bovenstaand transitieplan in staat gesteld om een formele reactie te geven, waarmee invulling wordt gegeven aan het hoorrecht conform artikel 150g van de Pensioenwet.

De beide verenigingen van oud-medewerkers hebben reeds in een vroeg stadium (2023) een aantal visie documenten over de pensioentransitie met de Sociale Partners (SP) gedeeld. Deze visies zijn door sociale partners meegenomen in hun eigen visievorming en besluitvorming over de nieuwe pensioenregelingen. Vervolgens zijn de verenigingen van oud-medewerkers in het proces van het opstellen van het transitieplan gevraagd om tussentijdse input op verschillende deelonderdelen te geven.

In het algemeen zijn we blij met de informatie welke wij of onze Pensioencommissie (PC) hebben gekregen van PFI, ICP en de SP, zowel gevraagd als ongevraagd, waaronder concepten van documenten en presentaties van mogelijke uitkomsten, nog voordat duidelijk was hoe de SP zouden besluiten. Deze openheid stellen wij zeer op prijs.

Formeel stellen de SP de transitiedoelen vast, inclusief kwantitatieve maatstaven om de realisatie van deze doelen te toetsen en een prioritering wanneer vanwege de financiële en economische omstandigheden op het transitiemoment niet alle transitiedoelen gerealiseerd kunnen worden. Vervolgens zijn de pensioenfonds verantwoordelijk voor de inrichting van de transitie in lijn met deze doelen. PFI heeft in de praktijk vanaf het begin van het ontwerpproces een coördinerende rol gespeeld tussen de verschillende betrokkenen, en gaf ook richting voor de mogelijke invulling van de opzet van de nieuwe regeling onder de Wtp en de transitie ernaartoe. Bij ICP en NCP lag de coördinerende rol meer bij de werkgever.

In dit oordeel wordt gereageerd op de volledige tekst, ongeacht wie beslissingsbevoegdheid heeft op enig punt, want dit is het enige moment waarop de Verenigingen Oud-medewerkers ING en NN zich officieel kunnen uitspreken. Vanwege de grote verschillen van de fondsen en regelingen bespreken we eerst PFI en vervolgens ICP.

Pensioenfondsen ING (PFI)

De uitgangspunten van het oordeel van VO-ING voor PFI berusten op de volgende drie eigenschappen van PFI:

- Gesloten
- Rijk
- Veilig

Het allerbelangrijkste advies in 2023 van onze PC was eigenlijk om sowieso in te varen. Bij een gesloten fonds als PFI is invaren geen automatisme, maar blijven bestaan onder het FTK zou betekenen dat de hoge dekkingsgraad van PFI niet zou kunnen worden gebruikt om pensioenen meer te verhogen dan het fiscaal maximum. Nu de SP kiezen voor invaren kan dit wel. Uiteraard zijn wij vanwege de leeftijd van onze achterban erg blij dat de SP kiezen voor invaren per 1-1-2027. We begrijpen de operationele uitdagingen, maar langer wachten is echt ongewenst. Onze commissie krijgt al vragen van ouderen of ze vooruitlopend op de implementatie niet al een hoger pensioen kunnen krijgen.

Verder luidde ons advies om in te varen in een solidaire regeling. Daarbij werd in het advies aangetekend dat de buffers bij PFI kunnen worden gebruikt om alle pensioenen en pensioenaanspraken bij invaren te verhogen, uiteraard na aftrek van het vermogen voor het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV), operationeel Risico en een ruime Solidariteitsreserve (SDR).

Uitgangspunten/doelstellingen nieuwe regeling

Vanuit de in de inleiding genoemde eigenschappen van PFI (gesloten, rijk en veilig) hebben de SP voor de transitie bij PFI de volgende transitiedoelstellingen vastgesteld:

1. Het op peil houden van het niveau van de ingegane pensioenuitkeringen op de transitiedatum
2. Het realiseren van een adequate compensatie voor groepen die onevenredig nadeel in pensioen ondervinden als gevolg van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling (in het bijzonder het gevolg van de afschaffing van de doorsneesystematiek voor actieve deelnemers die op de transitiedatum bij ING in dienst zijn)
3. Het beperken van de kans op verlagingen van ingegane pensioenuitkeringen
4. Het beperken van eenzijdige herverdeling tussen generaties
5. Bij PFI gebruik maken van de relatief hoge buffers van het fonds waarbij voorkomen moet worden dat negatieve uitschieters in de toekomst tot directe kortingen zullen leiden (dus vorming van een solidariteitsreserve)

Bij het toetsen van bovengenoemde doelstellingen hebben de SP de volgende kwantitatieve maatstaven vastgesteld:

1. Pensioenverwachting alsmede de spreiding hiervan
2. De kans op korting van ingegane pensioenuitkeringen
3. Gebruik van het Netto profijt beginsel volgens de zogenaamde standaard methode.

De belangrijkste modaliteiten, waarmee de SP vooralsnog werken en waarmee PFI het eens is, zijn als volgt:

Modaliteiten	Inhoud modaliteiten	Opmerkingen PC
WTP of FTK	Invaren in WTP	Dit is conform het door VO-NN en VO-ING bekrachtigde advies van de PC en van belang om van de grote buffers meer uit te mogen keren.
Invaardatum	Invaren per 1-1-2027	PFI wil niet de eerste of laatste zijn vanwege operationele risico's. Wij kunnen ons vinden in 1-1-2027.
Premieregeling	Solidaire Premiereregeling	Conform advies van de PC en dit past goed bij de solidaire en vooral voorzichtige opzet van PFI in de afgelopen jaren.
Hoogte Solidariteitsreserve (SDR)	10% bij aanvang voor gepensioneerden.	Een redelijk conservatieve hoogte in lijn met het advies van de PC, maar wij vinden 15% ook verdedigbaar ter verlaging van de kans op korting op langere termijn.
Dekking/gebruik door SDR	De SDR wordt gebruikt voor gepensioneerden om te voorkomen dat pensioenen nominaal of reëel dalen.	Het risico van dalen van pensioen moet zo klein mogelijk worden gemaakt en dit helpt.
Aanvullen SDR	Mocht de SDR door gebruik ervan onder de 10% komen, dan zal de reserve worden aangevuld met 5% van het overrendement van de gepensioneerden.	Wij vinden dit evenwichtig en is feitelijk solidariteit binnen de gepensioneerden cohort.
Gebruik bestemmingsreserve	Compensatie afschaffing doorsneesystematiek voor jongere cohorten	Positief, dit was een relatief kleine reserve die zo bij de personen waarvoor deze ooit is bedoeld terecht komt.
Extra budget 0,9%	De SP willen een extra budget voor de groep met het laagste netto profijt (grotweg leeftijden 40-50).	Positief.
Gebruik Netto profijt	Netto profijt houdt geen rekening met wijzigende toekomstige beleggingen	Netto profijt bevoordeelt de jongeren (65-) omdat zij een langere toekomst hebben met wel degelijk wijzigende beleggingen, die in Netto profijt niet naar voren komen. Tevens komt hierin de weggevalen fiscale begrenzing niet goed naar voren in de positieve scenario's voor de jongeren.
Verdeling buffers van PFI	Evenwichtig op basis van Netto profijt	Pensioengerechtigden krijgen bij invaren direct geld erbij, terwijl voor

		niet-gepensioneerden de individuele pensioenvermogens worden verhoogd
Spreidingstermijn	20 jaar	Dit is veel langer dan de DNB-default van 10 jaar. Veel fondsen kiezen zelfs voor nog kortere termijnen tot zelfs 1 jaar aan toe. De onderbouwing voor deze keuze is in het transitieplan onvoldoende. Wij vinden dat een spreidingstermijn van 10 jaar meer recht doet aan de evenwichtigheid tussen jongeren (65-) en gepensioneerden

De conclusie van de SP na het maken van de gevoeligheidsanalyses was dat bij vrijwel alle scenario's de uitkomsten blijven binnen de door de SP gestelde bandbreedtes, met als uitzondering het scenario van een positieve renteschok van 2%. Volgens de SP zien daarbij de kortingskansen er tamelijk bizar uit. Hoewel de rentestijging in eerste instantie zal leiden tot hogere dekkingsgraden en daarmee een grotere buffer om te verdelen, zal volgens de SP de daarop volgende rentedaling naar een evenwichtsniveau mogelijk leiden tot kortingen (afhankelijk van de uitputting van de SDR) van de pensioenuitkeringen en kortingen op de pensioenvermogens van de andere deelnemers. Niet duidelijk is gemaakt welke cohorten het zwaarst worden getroffen. Overigens is het nog maar de vraag of een gestegen rente snel weer naar het evenwichtsniveau zal bewegen.

In de berekeningen van de SP worden, zoals boven vermeld, verschillende scenario's onder de loep genomen. In deze gevoeligheidsanalyses wordt steeds gewerkt met een SDR van 10% en een spreidingstermijn van 20 jaar. In het uiteindelijke transitieplan is er geen kwantitatieve onderbouwing van deze uitgangspunten. Waarom geen 10 jaar in combinatie met een iets hogere SDR. Deze analyses worden nu gemist in het transitieplan.

Solidariteitsreserve (SDR)

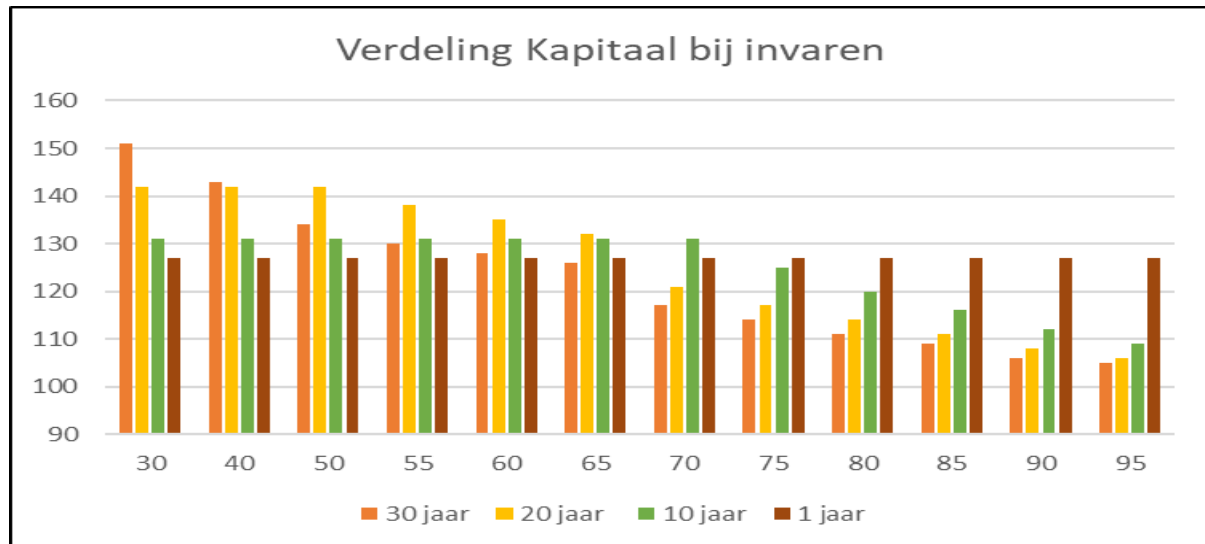
Met een solidariteitsreserve van 10% van het vermogen kunnen op langere termijn nominale dalingen van ingegane pensioenen sterk worden beperkt geven de SP aan. Toch lezen wij in hoofdstuk 8.2 dat juist op de langere termijn de kans op kortingen voor PFI hoger wordt dan door de SP wenselijk geacht. In het NN-transitieplan wordt die kans voor de eerste 20 jaar op 6,7% ingeschat. De SP geven het advies aan het fonds om dit de komende jaren "scherp te monitoren". Wij stellen voor om ook te analyseren wat een SDR startend bij 15% en later dalend naar 10% voor impact heeft en dit inderdaad scherp te monitoren. De huidige financiële positie van het fonds biedt hiervoor voldoende ruimte. Zo'n reserve geeft het PFI-bestuur (conform haar verzoek) bovendien meer mogelijkheden dan op dit moment, om deze reserve te gebruiken voor aanvullende doelstellingen, zoals het laten meestijgen van ingegane pensioenen met onverwachte inflatie. Een reserve die start bij 15% past bij de goede financiële positie van PFI en de sterke ambitie om vanuit deze goede financiële positie een duurzaam reëel perspectief na te streven. De kans op korting krijgt overigens in hoofdstuk 3.3 terecht een erg hoge prioriteit, hoger dan Netto profijt.

Spreidingstermijn

Door gebruik van een lange spreidingstermijn van 20 jaar (zoals nu voorgesteld door de SP en ondersteund door het fondsbestuur) hebben (bijna) pensioengerechtigden minder voordeel van de huidige hogere dekkingsgraad, maar ook minder nadeel van een lagere dekkingsgraad dan niet (bijna)

pensioengerechtigden. Het effect is sterker naarmate de gekozen spreidingstermijn in de standaardregel langer is.

Het volgende staafdiagram geeft een indruk van de verdeling van het vermogen op basis van spreidingsperioden van 1,10, 20 en 30 jaar. In deze grafiek is nog geen rekening gehouden met het 0,9% budget en de indexaties van 2024.

Uitgegaan is van een verdeling van een buffer van 27% na aftrek van alle verplichte reserves, de kostenvoorziening, de operationele reserve en de solidariteitsreserve van 10%.

Bij de toedeling in het staafdiagram lijkt het alsof niet gepensioneerden meer kapitaal krijgen dan ouderen. Op zich is dat ook zo, maar jongeren lopen ook langer de beleggingsrisico's en ook onder FTK zijn de bijbehorende reserves grotendeels voor de jongeren. Overigens zijn de meeste deelnemers van PFI te vinden in de middelste leeftijdsgroepen van het staafdiagram en niet in de twee uiteinden.

De spreidingstermijn kan je zien als de mate waarin rekening wordt gehouden met "wat men onder het oude stelsel had kunnen verwachten". Kies je de spreidingstermijn laag, bijvoorbeeld het minimum van 1 jaar, dan houd je helemaal geen rekening met hoe het vermogen onder het oude stelsel verdeeld zou worden en geef je alle deelnemers precies dezelfde verhoging. Kies je de spreidingsperiode lang, dan houd je in sterke mate rekening met hoe het vermogen onder het oude stelsel verdeeld zou worden: jonge deelnemers dus meer dan oudere deelnemers. Zie ook het staafdiagram.

Een andere manier van kijken is dat je het verdeelbare vermogen kan verdelen naar diegenen die het hebben opgebouwd en dus naar de ouderen. Dat zou betekenen om te kiezen voor niet spreiden (termijn=1). De vraag is welke spreidingstermijn passend is op basis van de kwalitatieve transitie doelstellingen (o.a. de kans op kortingen voor bepaalde cohorten), en uit oogpunt van evenwichtigheid. Evenwichtigheid als bedoeld dat geen der leeftijdscohorten er onevenredig nadeel of voordeel van ondervindt.

Wij vinden een spreidingstermijn van 1 jaar, waarbij aan iedereen dezelfde 27% wordt gegeven niet in overeenstemming met het solidaire karakter van het huidige fonds. Een termijn van 30 jaar is weer het andere uiterste, waarbij vooral de jongeren profiteren. Ook achten wij een spreidingstermijn van 20 jaar te lang. Voor de jongere cohorten in PFI wordt al een speciaal budget gebruikt en ook profiteren zij van de aanwending van de bestemmingsreserve, het afschaffen van de fiscale maximering en sowieso van het gebruik van Netto profijt.

Mede om deze redenen zijn wij een voorstander van een spreidingsperiode van 10 jaar, conform de default door DNB gegeven. Wij zijn niet overtuigd door de SP dat 10 jaar onevenwichtige uitkomsten zou geven.

In de tot nu gepubliceerde transitieplannen (49) is te zien dat veel fondsen kiezen voor de toepassing van de standaardmethode met de default spreidingsperiode van 10 jaar. Er wordt in die gevallen geconstateerd dat dit niet leidt tot een onevenwichtig beeld en dat onder de huidige regeling overschotten ook gespreid worden toegekend aan de deelnemers.

In meerdere gepubliceerde transitieplannen wordt (alleen) naar beneden afgeweken van de default. Er wordt dan gekozen voor een spreidingstermijn van 1 jaar, ofwel een generieke verhoging. Hiervoor worden vaak argumenten opgegeven als inhalen van indexatieachterstanden, die voornamelijk gepensioneerden hard geraakt hebben. Als tweede argument wordt een uniforme verhoging beter uitlegbaar beschouwd.

Bij PFI is volgens het bestuur van PFI geen indexatie achterstand. Volgens ons is er wel indexatie achterstand o.b.v. de cumulatieve CPI-index (afgeleid) eind 2024 van ruim 3%. Maar wij gaan ervan uit dat die achterstand ingelopen kan worden per 1-1-2025 en dan is de default van 10 jaar dus prima. Als het fonds die achterstand ten opzichte van de cumulatieve CPI index niet inhaalt vóór implementatie zijn wij van mening dat er een kortere spreidingstermijn gekozen moet worden.

In de nieuwe berekeningen van de SP worden zoals boven vermeld, verschillende scenario's onder de loep genomen. In deze gevoeligheidsanalyses wordt steeds gewerkt met een SDR van 10% en een spreidingstermijn van 20 jaar. In het uiteindelijke transitieplan is er zoals hierboven reeds werd gesteld, geen kwantitatieve onderbouwing van deze uitgangspunten.

Samenvattend is het oordeel van VO-ING positief over de meeste uitgangspunten van de SP voor PFI behalve dat wij van oordeel zijn dat het wenselijk is niet af te wijken van de default 10 jaar spreidingstermijn en een SDR van 15% dalend naar 10% te analyseren.

- Er is onvoldoende onderbouwing waarom de default spreidingstermijn van 10 jaar tot onevenwichtiger nadeel zou leiden dan bij de gekozen afwijkende hoge spreidingstermijn.
- Er is nog sprake van een (kleine) achterstand van indexaties ten opzichte van de cumulatieve CPI-index voor iedereen
- Er is een reële kans op korten op de langere termijn die niet alleen gemonitord moet worden, maar waarop nu al voorgesorteerd kan worden ter verlaging van de kortingskans.

ING CDC Pensioenfonds

In 2023 is door ons het advies gegeven om het ING CDC Pensioenfonds (ICP) in te varen in een flexibele regeling. De belangrijkste argumentatie was destijds dat het fonds getypeerd werd als:

- Jong, open en klein
- Halve uitkeringsregeling
- Met gemiste indexaties

Ons advies had als doel om het fonds open te houden om zo te kunnen groeien, een volledige echte DC regeling te verkrijgen waarbij ook de beleggingsresultaten als plussen bij de deelnemers komen.

De belangrijkste modaliteiten, waarmee de SP vooralsnog werken voor ICP zijn:

Modaliteiten	Inhoud modaliteiten	Opmerkingen PC
WTP of FTK	Invaren in WTP	Dit is conform het door VO-NN en VO-ING bekrachtigde advies.
Regeling	Flexibele Premiereregeling	Conform advies van de PC
Risicodelingsreserve (RDR)	Start 3% en maximum 3%	Deze is lager dan de solidariteitsreserve van PFI, maar klopt met het uitgangspunt voor ICP om e.e.a. zo flexibel mogelijk op te zetten zodat er relatief veel kan worden meegenomen als deelnemers switchen van werkgever.
Vullen en uitdelen	3% kapitaal bij pensioneren en aanvullen nominale uitkeringen van gepensioneerden (tot max 50% RDR)	Is een logische uitkomst van de berekeningen. En zo vormen de gepensioneerden een eigen solidariteitsgroep
Spreidingstermijn van de beleggingsinkomsten	5 jaar	Dit is afwijkend van de gedachte om de opzet zo flexibel mogelijk te maken. Gepensioneerden delen zo minder direct van de beleggingsopbrengsten. 3 jaar (zoals bij PFI) is logischer.
invaarmethode	Standaard	Geen enkel bezwaar
Spreidingstermijn	10 jaar	Dit is conform de default van de Wtp. Wij geven in overweging om een kortere spreidingstermijn van 1 of 5 jaar te gebruiken, om de gemiste indexaties van de afgelopen jaren te compenseren. En dit geeft een betere invulling aan het flexibele karakter van de gehele opzet.

De conclusie van de SP na het maken van de gevoeligheidsanalyses was dat bij alle scenario's de uitkomsten blijven binnen de door de SP gestelde bandbreedtes. Wij zien dit ook in de berekeningen; zowel de kans op korting als de Netto profijt ziet er gunstig uit en geeft ook in de verschillende scenario's geen onverwachte uitkomsten.

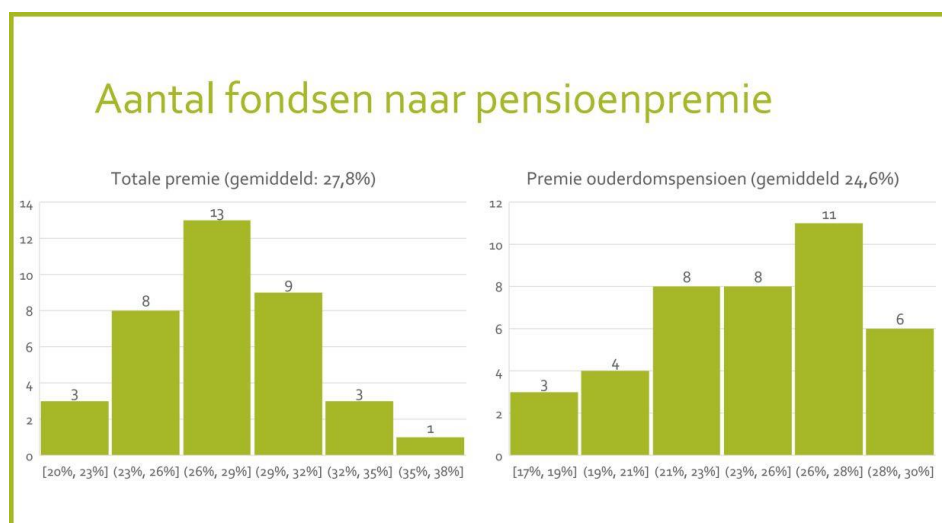
Samenvattend is ons oordeel positief over de uitgangspunten van de SP voor ICP, behalve ...

- de 5-jaar spreidingstermijn van de beleggingsinkomsten. Deze spreidingstermijn past ons inziens niet bij het uitgangspunt om de regeling zo flexibel mogelijk te maken. Hoe langer deze periode hoe hoger de “nog te verdelen beleggingsopbrengsten” op de balans van het fonds, in plaats van in het potje van de medewerkers. Wij adviseren een spreidingstermijn van beleggingsinkomsten van 3 jaar.
- Daarnaast geven wij het advies om ook een korte spreidingstermijn van 1 of 5 jaar te analyseren, aangezien in de afgelopen jaren vaak niet geïndexeerd is of slechts ten dele.

De nieuwe Pensioenregeling van ICP

De belangrijkste elementen van de nieuwe pensioenregeling zoals verwoord in het transitieplan zien er zonder meer goed uit. De premie van 31,4% van de pensioengrondslag is een verhoging ten opzichte van de 30,5% in de huidige CDC regeling, maar is nu wel inclusief kosten ipv dat de kosten nog door ING gedragen worden. Dit geeft een doorzichtigere relatie met de werkgever.

Bij een Flexibele regeling onder WTP is dit nu een echte Beschikbare Premiereregeling, dat was de CDC-regeling al onder internationale boekhoudregels maar nu dus ook onder de Nederlandse fiscale wetgeving. Dat geeft medewerkers potentieel om meer pensioen te ontvangen dan onder de oude regeling. Uiteraard is dit afhankelijk van het beleggingsresultaat van ICP.

Aangezien veel van onze (VO-ING) jongere achterban intussen buiten ING werkt of heeft gewerkt, en andere pensioenregelingen heeft, kunnen we wel zeggen dat deze regeling met 31,4% premie een uitstekende regeling is. Ter vergelijking in de grafiek de premies van 49 andere fondsen, waarbij opvalt dat de nieuwe ING pensioenregeling een ruim hogere premie voorstelt dan in de markt gangbaar, zoals ook past bij het imago van ING als financieel bedrijf.

Frans Crul
Voorzitter VO-ING

Peter de Bruijne
Voorzitter Pensioencommissie VO-ING